

Visie PO- VO meerjarenplan
(hoog)begaafdheid
(2023-2027)

Linda van Elderen

Esther Busio

Frank Kraus

Reinier Bos

Carla van Moorsel

Geert Mulders

Juli 2023

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Thema's (hoog)begaafdheid.....	5
Algemene visie + ondersteuningsplan referentie	5
Visie Plein 013 & Portvolio	5
Organisatie van ondersteuning	7
1.1 Een duidelijke visie op inclusie	9
1.2 Handreiking specifieke ondersteuning	12
1.3 Subsidie.....	13
1.4 Toezien op een dekkend aanbod.....	14
1.5 Huidige situatie per samenwerkingsverband	16
1.6 Kennisdeling en goede voorbeelden	16
1.7 HB-specialist	18
1.8 Netwerk en sociale kaart.....	19
1.9 Aandacht (leraren)opleidingen.....	19
1.10 Wet- en regelgeving	20
Literatuurlijst	22
Bijlagen	23
Begrippenlijst.....	23

Inleiding

Voor u ligt een plan voor de inrichting van (hoog) begaafdheidsondersteuning vanuit primair onderwijs (Plein 013) en voortgezet onderwijs (Portvolio) voor onze beleidsperiode 2023-2027.

Ook wordt bekeken welke zaken al gerealiseerd zijn vanuit o.a. de van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) afkomstige subsidie in de periode 2019-2023.

Het voorliggende rapport is als volgt opgebouwd:

1. Inleiding
2. Thema's opgesteld (gebaseerd op de acties aangegeven in de *Kamerbrief over uitwerking plan van aanpak* van OCW, d.d. 23-12-2022)
3. Algemene adviezen voor periode 2023-2027

In 2019 hebben samenwerkingsverbanden Plein 013 (PO) en Portvolio (VO) gezamenlijk de subsidie begaafde leerlingen PO en VO bij het ministerie van OCW aangevraagd om leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid beter te kunnen signaleren en te begeleiden. De afgelopen 4 jaar zijn de plannen zoals deze omschreven stonden in de aanvraag ten uitvoer gebracht.

Eind 2022 werd vanuit het ministerie OCW middels een Kamerbrief aangekondigd dat er incidentele middelen zullen volgen om meer inclusief onderwijs voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid te realiseren. De voorwaarden zijn daarbij echter (op moment van schrijven, eind mei 2023) nog niet bekend. De eisen en richtlijnen vanuit OCW moeten nog verduidelijkt worden.

Bij het vormgeven van dit meerjarenplan op (hoog)begaafdheid wordt uitgegaan van de overkoepelende visie van de samenwerkingsverbanden Plein 013 en Portvolio en hoe wordt aangesloten op de ondersteuningsbehoeften van leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid¹:

“Het beleid en de daaruit voortkomende activiteiten binnen beide samenwerkingsverbanden Plein 013 en Portvolio komen voort uit de visie dat er binnen de samenwerkingsverbanden aandacht is voor de ondersteuningsbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen. De leerlingen worden zoveel mogelijk op de reguliere scholen begeleid (eventueel met extra (externe) ondersteuning) om tot optimale ontwikkeling te kunnen komen.”

Deze visie werken we in dit document verder uit waarbij aandacht is voor:

1. Het in kaart brengen van de huidige situatie PO en VO en op samenwerkingsverband niveau;
2. Het in kaart brengen welke acties nog gewenst zijn als er gekeken wordt naar de (nu nog algemeen geformuleerde) richtlijnen vanuit OCW;
3. Het formuleren van adviezen voor de beleidsperiode 2023-2027.

---

¹ In dit visie document gaan we uit van leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid, ook wel (hoog)begaafde leerlingen genoemd.

Met dit schrijven hopen we een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de gezamenlijke visie met betrekking tot (hoog)begaafdheid binnen PO en VO en hoe we deze visie de komende periode willen realiseren. Met als doel “zo passend mogelijk onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen in de regio Tilburg”, waarbij het streven is dit zo veel mogelijk op de eigen school te realiseren.

Met vriendelijke groet,

Linda van Elderen
Esther Busio
Frank Kraus
Reinier Bos
Carla van Moorsel
Geert Mulders

1. Thema's (hoog)begaafdheid

In de Kamerbrief van OCW eind 2022 staan vier thema's op het gebied van (hoog)begaafdheid die de komende periode aandacht behoeven vanuit de samenwerkingsverbanden. Deze zijn:

- Meer erkenning
- Beter dekkend aanbod
- Kennis delen en goede voorbeelden verspreiden
- Maatwerk waar mogelijk

De visie op de bovengenoemde thema's wordt in dit meerjarenplan behandeld aan de hand van de door het ministerie van OCW geformuleerde maatregelen.

Algemene visie + ondersteuningsplan referentie

Intelligentie is niet langer het enige criterium voor (hoog)begaafdheid (Sternberg & Ambrose 2021). Naast een hoge intelligentie worden bepaalde leerling kenmerken genoemd wanneer gesproken wordt over (hoog)begaafde leerlingen. Het onderwijs is qua leerinhouden en didactiek vaak afgestemd op leerlingen met een gemiddelde intelligentie (Bakx et.al, 2021). Begaafde leerlingen worden daarom niet voldoende aangesproken op hun vermogen tot leren. Voor hen zijn andere passende voorzieningen of mogelijkheden nodig om ook tot leren te kunnen komen (Bakx, 2019).

Om onderwijsbeleid te ontwikkelen voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid, is het nodig om te (her)definiëren vanuit welke visie op (hoog)begaafdheid je vertrekt (Eyre, 2007). In de wetenschap worden verschillende visies beschreven ten aanzien van onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen o.a. in Bakx et al. (2021). Zij benoemen:

1. Paradigma van het begaafde kind
2. Talentontwikkelingsparadigma
3. Differentiatieparadigma

Visie Plein 013 & Portvolio

In de visie vanuit Plein 013 en Portvolio gaan we uit van een eclectische benadering van bovenstaande paradigma's.

Het beleid en de daaruit voortkomende activiteiten binnen de samenwerkingsverbanden Plein 013 en Portvolio komen voort uit de visie dat er binnen de samenwerkingsverbanden aandacht is voor de ondersteuningsbehoeften van leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. De leerlingen worden zoveel mogelijk op de reguliere scholen begeleid (eventueel met extra (externe) ondersteuning) om tot optimale ontwikkeling te kunnen komen. Dit vanuit de gedachte dat een leerling op de eigen school onderwijs moet kunnen volgen.

Onderstaand worden de belangrijkste uitgangspunten m.b.t. beleid en activiteiten beschreven, voortkomend uit deze visie:

- Er wordt naar de leerling als geheel gekeken en niet enkel naar de cognitieve prestaties. Bovengemiddelde intelligentie is nodig om deel te kunnen nemen aan speciale interventies/voorzieningen. Een IQ test is relevant om inzicht te geven in cognitieve vermogen, maar er wordt gekeken naar het totale beeld van een leerling (persoonlijkheidskenmerken).
- Er wordt gekeken naar hoe het onderwijs kan aansluiten bij de onderwijsbehoeften van de (hoog)begaafde leerlingen in de reguliere scholen/ groepen. Er wordt zoveel mogelijk gekeken hoe passend onderwijs realiseerbaar is op de scholen waar de leerlingen onderwijs volgen.
- Pas wanneer het volgen van onderwijs op de reguliere school niet mogelijk is (ondanks inzet van extra ondersteuning op de reguliere scholen), wordt in overleg met ouders en verschillende (zorg)partners gekeken naar een passende oplossing/ passend traject (zie figuur 1 en figuur 2: ondersteuningstrap PO en VO).
- Schoolgang is belangrijk voor kwalificatie, persoonsvorming en socialisatie (Biesta, 2015) . Daarom is een onderwijsvorm waarbij leerlingen participeren in een groep van belang om dit proces te ondersteunen.
- Ondersteuningsbehoeften zijn duidelijk in beeld en er wordt gekeken hoe men daar zo goed mogelijk op af kan stemmen.
- Stimuleren/ aansluiten bij talenten met speciale programma's (In De Buurt Gebeurt Het (IDBGH)/ voltijds (hoog)begaafdheidsvoorzieningen of bijv. trajecten op VO- scholen).
- Ontwikkelingsgelijken ontmoeten elkaar en krijgen de kans om talenten te ontwikkelen binnen speciale voorzieningen/ interventies.
- Specialistische kennis is nodig om passend aanbod te realiseren, daarom wordt er geïnvesteerd in o.a. HB-experts. Deze experts worden ook actief ingezet op de scholen om in de praktijk ondersteuning te bieden aan scholen met een ondersteuningsvraagstuk.
- Arrangementen kunnen vanuit Plein 013 worden ingezet om leerlingen in de reguliere setting te ondersteunen (PO). Daarnaast is er bij Plein 013 een talentklas waaraan leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid kunnen deelnemen.
- Binnen Portfolio is een bovenschoolse voorziening opgericht genaamd Top Track, waaraan VO-leerlingen kunnen deelnemen die een hoog risico hebben uit te vallen binnen het reguliere voortgezet onderwijs en een periode een intensievere ondersteuning nodig hebben. Met als doel volledige terugkeer naar het voortgezet onderwijs.

Organisatie van ondersteuning

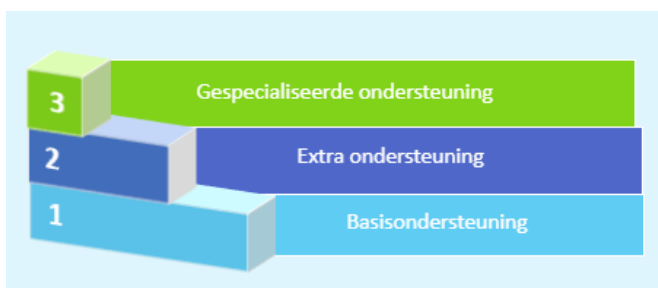
De ondersteuning van leerlingen kan worden weergegeven in een piramide (Armstrong et al., 2010) bestaande uit drie lagen:

1. Binnen de school
2. Op niveau van het samenwerkingsverband
3. Op gespecialiseerd niveau

Om concreter weer te geven welke ondersteuning er nu op de drie lagen wordt geboden, is het wenselijker om de piramide in 5 lagen te verdelen zoals dat door Van Gerven (2015) wordt gedaan. Plein 013 heeft deze piramide vertaald naar de metafoor van de trap (zoals weergegeven in figuur 1) waar de ondersteuningsniveaus (gebaseerd op de ondersteuningsniveaus van het ondersteuningsplan 2022-2025 Plein 013). Binnen Portvolio is dit vertaald naar de ondersteuningsniveaus zoals weergegeven in figuur 2.

Figuur 1: PO ondersteuningstrap (hoog)begaafde leerlingen. Uit: Routekaart voor ondersteuning van (hoog)begaafde leerlingen in het basisonderwijs.

Figuur 2: VO ondersteuningstrap ((hoog)begaafde) leerlingen. Aanpassing van de ondersteuningstrap van Plein 013 op de situatie van Portvolio.

De trap laat zien dat er binnen de samenwerkingsverbanden afspraken zijn gemaakt over de basis- en de extra ondersteuning. De basisondersteuning is voor iedere leerling beschikbaar en de leerkracht (eventueel met hulp van Intern Begeleiders (IB'er) / Ondersteuningscoördinatoren (OCO) biedt passende ondersteuning in de groep (leerkracht PO) of bij het betreffende vak (vakdocent VO).

- De extra ondersteuning is gericht op het ondersteunen van de leerling en de leerkracht/docent. De leerkracht/docent wordt ondersteund door interne experts (IB'er, OCO, HB-expert, consultant etc.) om tegemoet te komen aan de ondersteuningsbehoeften van de leerling. Hier zijn allerlei voorbeelden van constructies te noemen die op dit niveau vormgegeven kunnen worden. Zoals bijvoorbeeld:
  - Inzetten van plusklas of boven schoolse plusklas binnen het primair onderwijs.
  - Doorlopend mentoraat binnen het voortgezet onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen, zodat leerlingen gedurende de hele schoolloopbaan te maken hebben met één persoon binnen school die zich bezighoudt met een ononderbroken ontwikkeling op alle domeinen, samen met de betrokken vakdocenten.

Als er gespecialiseerde ondersteuning wordt ingezet, is de ondersteuning op de eerdere niveaus al ingezet. De betrokken partijen stellen dan samen vast dat een meer intensieve vorm van ondersteuning noodzakelijk is om tegemoet te kunnen komen aan de ondersteuningsbehoeften van een leerling. Deze specialistische hulp kan geboden worden op de reguliere scholen, maar er kunnen ook situaties zijn waarbij de gespecialiseerde ondersteuning geboden moet worden in speciaal ingerichte bovenschoolse voorzieningen (o.a. Talent bij het primair onderwijs en Top Track bij het voortgezet onderwijs). Het samenwerkingsverband is in deze fase (soms ook al in de fase van extra ondersteuning) betrokken met een adviescommissie /adviesteam en toelatingscommissie binnen het PO/VO.

In de Kamerbrief vanuit OCW eind 2022 wordt een verdeling in een aantal thema's gemaakt die we hieronder aanhouden om de visie, huidige stand van zaken en de te realiseren doelen (ontwikkelpunten) te verhelderen.

1.1 Een duidelijke visie op inclusie

Een duidelijke visie op inclusie, in relatie tot specifieke (voltijds) HB-voorzieningen.

Algemene visie van Plein 013 en Portvolio:

Zoveel mogelijk vormgeven van het onderwijs op de reguliere scholen, waarbij expertise wordt ingezet om op de scholen een passend aanbod voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid te realiseren.

Huidige stand van zaken

Plein 013:

- POINT013 heeft in samenwerking met Plein 013 een routekaart voor ondersteuning van (hoog)begaafde leerlingen in het basisonderwijs uitgebracht. In deze routekaart worden de vanuit het samenwerkingsverband gehanteerde ondersteuningsniveaus beschreven voor PO-leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. Deze routekaart biedt handvatten voor IB'ers en leerkrachten (en andere betrokkenen) om leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid op de verschillende ondersteuningsniveaus te begeleiden. In de routekaart richten niveau 1A en 1B zich op de basisondersteuning. Niveau 2A en 2B richten zich op de extra ondersteuning en niveau 3 richt zich op gespecialiseerde ondersteuning.
- De OCW subsidie (hoog)begaafdheid is de afgelopen 3 jaar door Plein 013 ingezet om (hoog)begaafdheids-experts (HB-experts) in het primair onderwijs op te leiden. Er zijn leerkrachten die een basisopleiding voor het begeleiden van (hoog)begaafde leerlingen gevolgd hebben, maar er zijn ook leerkrachten die een gevorderde opleiding volgden. De afgelopen 3 jaar zijn er ongeveer 35 leerkrachten geweest die de basisopleiding hebben volbracht en er zijn ongeveer 20 leerkrachten geweest die de gevorderde opleiding hebben afgerond. Onderhouden van de expertise en scholing blijft ook in de toekomst nodig (o.a. door wisseling van docenten).
- Binnen de verschillende stichtingen voor het basisonderwijs zijn HB-experts in dienst. Deze experts worden op de eigen scholen ingezet om het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen vorm te geven of leerkrachten te adviseren op beleids- en casusniveau. Binnen sommige stichtingen zijn Professionele Leer Gemeenschappen (PLG's) aanwezig. In sommige buurten is er ook sprake van een samenwerking tussen verschillende stichtingen en zijn er ook samenwerkingen om initiatieven vorm te geven.
- Binnen Plein 013 is er een voltijds (hoog)begaafdheidsvoorziening (Talent) voor leerlingen. Deze voorziening richt zich momenteel nog op leerlingen van groep 3 t/m groep 8.

Vervolg huidige stand van zaken

Portfolio:

- Onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen vindt zoveel mogelijk plaats op reguliere voortgezet onderwijs scholen waarbij gebruik wordt gemaakt van de inzet van de basis-/extra ondersteuning.
- De OCW- subsidie (hoog)begaafdheid is de afgelopen 3 jaar ingezet om HB-experts in het voortgezet onderwijs op te leiden. Het opleiden van HB-experts is gerealiseerd voor de havo-vwo scholen. Er zijn docenten die de basisopleiding gevolgd hebben, maar er zijn ook docenten die een gevorderde opleiding hebben gevolgd. Doel is dat op iedere VO-school een HB-expert aanwezig is. Scholing en onderhouden van expertise blijft ook in de toekomst nodig (o.a. door wisseling van docenten).
- HB-netwerk VO is gerealiseerd, waaraan alle havo-vwo scholen deelnemen. Doel is afstemming/ doorgaande lijn/ casusbespreking/ expertise vergroting en inbreng wetenschappelijke visies rondom HB.
- Complementair aanbod rondom (hoog)begaafdheid op VO-scholen vinden we belangrijk. Hierdoor kunnen leerlingen kijken welke onderwijsvorm het best bij hen past. Dit wordt jaarlijks weergegeven in het VO-document HB-aanbod.
- Top Track is als onderwijs-zorgarrangement ingericht als bovenschoolse voorziening. Hiervan kunnen leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid (tijdelijk) gebruik maken. Top Track heeft als doel om leerlingen die een verhoogd risico hebben op schooluitval, tijdelijk op te vangen en extra te ondersteunen, met als doel weer onderwijs op (de eigen) school te volgen.
- Er is een adviesteam met schoolcontactpersonen opgericht dat op casusniveau mee kan denken op de scholen.
- Er is een vwo-school waar de eerste twee VO jaren een HB-klas aanwezig is.
- Er is afgelopen periode binnen het PO-VO netwerk veel aandacht geweest voor de overdracht van PO naar VO. Zo is een document opgesteld dat toegevoegd kan worden aan het digitale overdrachtdossier vanuit PO naar VO. Aan een centraal document voor de warme overdracht wordt momenteel (mei 2023) gewerkt.

Te realiseren doelen

Plein 013:

- Er moet binnen het primair onderwijs een betere afstemming komen m.b.t. de gespecialiseerde ondersteuning (ondersteuningsniveau 3). De schoolbestuurders van Plein 013 hebben een uitspraak gedaan dat de voorziening Talent dé voltijds (hoog)begaafdheidsvoorziening is binnen het samenwerkingsverband. Daarnaast zijn er echter nog andere initiatieven voor dezelfde doelgroep geïnitieerd. Hoewel er een grote behoefte is aan een complementair netwerk is daar op het moment nog geen sprake van binnen de extra en gespecialiseerde ondersteuning.

- In iedere PO school is in 2027 een HB-expert aanwezig, zodat HB-expertise en (interne)scholing van leerkrachten gewaarborgd blijven, ook als er personeelwisselingen zijn.
- Oriëntatie op uitbreiding van voorziening voor voltijds (hoog)begaafdheidsonderwijs naar de groep jonge kinderen (groep 1-2). Plein 013 ontvangt veel vragen van scholen met (hoog)begaafde leerlingen in de leeftijd 4-6 jaar, waarbij school handelingsverlegen is en een voltijds voorziening kan voorzien in de ondersteuningsbehoeften die deze (jonge) leerlingen hebben.

Portvolio:

- Doel is dat op iedere VO school een HB-expert aanwezig is. Scholing blijft ook in de toekomst nodig (o.a. door wisseling van docenten).
- Op de vmbo-scholen is momenteel nog weinig aandacht voor het onderwerp (hoog)begaafdheid. De komende beleidsperiode wil Portvolio op het thema (hoog)begaafdheid nadrukkelijker op de kaart zetten bij deze scholen. Het streven is om schooljaar 2023-2024 vmbo-scholen te betrekken bij het netwerk (hoog)begaafdheid en eventuele scholing op te zetten.

Bij de overstap van het PO (Plein 013) naar het VO (Portvolio) zijn er nog een aantal facetten die de komende periode aandacht vragen:

- “Regio” voorzieningen (HB-voltijds voorzieningen) of andere scholen die buiten het samenwerkingsverband Plein 013 vallen maar waarvan leerlingen uitstromen naar Portvolio.
- Leerlingen uit Dongen die niet onder samenwerkingsverband Plein 013 vallen, maar voor het vervolgonderwijs wel onder het werkgebied van Portvolio vallen.

1.2 Handreiking specifieke ondersteuning

Een handreiking over de specifieke ondersteuning, passend bij verschillen in HB-spectrum.

Algemene visie Plein 013 en Portvolio :

Professionals en ouders hebben toegang tot informatie over alle initiatieven rondom specifieke ondersteuning voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid.

Huidige stand van zaken

Plein 013:

- In de eerdergenoemde routekaart is zichtbaar welke inzet er gedaan kan worden bij (hoog)begaafde leerlingen wanneer gezien wordt dat zij naast de basisondersteuning ook extra ondersteuning nodig hebben. In de routekaart wordt dit beschreven bij niveau 2A & 2B. Er zit hierbij ook een verschil in de intensiteit van de extra ondersteuning bij niveau 2B.
- Niveau 2A: Scholen binnen het primair onderwijs kunnen als zij het noodzakelijk achten een plusklas inrichten, gefinancierd vanuit de eigen ondersteuningsbudgetten.
- Niveau 2B: Binnen IDBGH is er samenwerking tussen verschillende stichtingen om leerlingen met bepaalde ondersteuningsbehoeften te begeleiden. Er zijn dan ook verschillende bovenscholse plusklassen ingericht om tegemoet te komen aan de ondersteuningsbehoeften van deze leerlingen.
- Er is een samenwerking tussen professionals van beide samenwerkingsverbanden (PO en VO) en ook tussen de professionals op de werkvloer (PO en VO). Hierbij is de kern om een zo goed mogelijke doorgaande lijn te creëren voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. De afgelopen jaren is zowel op casusniveau als op beleidsniveau nagedacht over het versterken van een doorgaande lijn. Zo is er onder andere tijdens de PO-VO bijeenkomsten voor professionals een overdrachtsdocument ontwikkeld voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. Daarnaast is een praatpapier om te gebruiken tijdens de warme overdracht in ontwikkeling.

Portvolio:

- Havo-vwo scholen hebben een eigen aanbod voor begeleiding aan leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. Daarvoor is een aanbod overzicht op alle scholen opgesteld. Jaarlijks wordt het aanbod bijgesteld door de HB- experts op de school (onder supervisie van coördinator). Het aanbod overzicht wordt uitgereikt aan groep 8 leerkrachten en op de website van Portvolio geplaatst. Ook via Plein13 vindt verspreiding plaats van dit document onder de PO scholen.

- Top Track: er is een informatiefolder voor ouders/ docenten. Deze is sterk verouderd en moet nog aangepast worden. Ouders/ leerlingen/ docenten zijn altijd welkom voor een rondleiding/ kennismaking met Top Track als er vanuit de school een ondersteuningsvraag ligt.

Te realiseren doelen

Plein 013 en Portvolio:

- Er is een algemene landingsplaats binnen het ouder- en jeugdsteunpunt waar alle informatie over (hoog)begaafdheid vanuit verschillende (onderwijs) partners in de regio Tilburg te vinden is.

Portvolio:

- Er vindt een eerste verkenning plaats hoe ook de vmbo-scholen betrokken kunnen worden bij het vormgeven van de signalering en begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen, zodat ook deze scholen in staat zijn om optimaal aan te sluiten bij de ontwikkel- en ondersteuningsbehoeften van deze leerlingen.
- De informatievoorziening rondom Top Track moet geactualiseerd worden.

1.3 Subsidie

Subsidie met specifieke aandacht voor voltijds voorzieningen.

Algemene visie Plein 013 en Portvolio :

In sommige gevallen is een (tijdelijke) voltijds (hoog)begaafdheidsvoorziening noodzakelijk om tegemoet te kunnen komen aan de ondersteuningsbehoeften van de leerling.

Huidige stand van zaken

Plein 013:

- Wanneer leerlingen niet meer in de eigen school begeleid kunnen worden, kan de school gebruik maken van gespecialiseerde ondersteuning (ondersteuningsniveau 3) die binnen het samenwerkingsverband is vormgegeven. De school kan bij Plein 013 een arrangement voor een leerling aanvragen ten behoeve van extra inzet op de eigen school. Daarnaast kan de school ook een arrangement aanvragen voor het arrangement Talent (voltijds (hoog) begaafdheidsvoorziening) dat op JL Driecant wordt uitgevoerd.

Portfolio:

- Op iedere havo/vwo school zijn initiatieven rondom (hoog)begaafdheid gerealiseerd: waarbij, zoals eerder genoemd is, op één van de scholen een voltijds voorziening gerealiseerd is voor de eerste twee schooljaren (leerlingen moeten een vwo-advies hebben gekregen). Daarbij is bewust gekozen voor de eerste twee jaar van het voorgezet onderwijs, zodat leerlingen daarna kunnen terugstromen naar een reguliere vorm onderwijs.
- De bovenschoolse voorziening Top Track biedt de mogelijkheid om leerlingen (tijdelijk) HB-onderwijs te geven.

Te realiseren doelen

Op dit moment (eind mei 2023) is het niet mogelijk concrete doelen te formuleren of om exact aan te geven wat de beste vorm is om een voltijds voorziening te realiseren. Dit omdat de nieuwe wetgeving hierin nog niet duidelijk is. Zodra op dat gebied meer duidelijkheid ontstaat, gaan we onderzoeken wat de mogelijkheden/ wensen zijn vanuit het onderwijsveld.

Op dit moment is er binnen het VO bewust gekozen om geen voltijds voorziening op te zetten. Bij het PO is er wel een voltijds (hoog)begaafdheidvoorziening aanwezig.

1.4 Toezien op een dekkend aanbod

Toezien op een dekkend aanbod – naast het basisaanbod op school – voor het gehele HB-spectrum.

Algemene visie Plein 013 en Portfolio :

Scholen dragen zelf de verantwoordelijkheid om een passende invulling te geven aan de basisondersteuning en de extra ondersteuning op de eigen school (Bij PO met inzet van de ondersteuningsbudgetten). Ze kunnen daarbij gebruik maken van de expertise vanuit het samenwerkingsverband (schoolcontactpersoon, adviesteam/ adviescommissie en kwaliteitsmedewerker). De kwaliteitsmedewerkers van het samenwerkingsverband hebben een jaarlijkse sessie met de scholen/ stichtingen over hoe de basis- en extra ondersteuning worden ingevuld. Hieruit volgen eventuele adviezen/ verbeterpunten.

Huidige stand van zaken

Plein 013:

- Scholen kunnen bij complexe vraagstukken gebruik maken van het ondersteuningsteam. Professionals uit verschillende organisaties denken dan mee over mogelijke interventies om leerlingen beter te kunnen begeleiden.
- Alle basisscholen kunnen gebruik maken van een Begeleider Passend Onderwijs (BPO' er). Deze BPO' er is een onderwijsprofessional met een bepaalde expertise. Deze professional kan op aanvraag van de IB' er meedenken over casussen en kan ook aansluiten bij het ondersteuningsteam.

- Binnen Plein 013 kunnen (complexe) vraagstukken worden neergelegd bij de Adviescommissie. Deze Adviescommissie adviseert over een eventuele aanpak.
- Tijdens de bestuurs- en monitorgesprekken wordt besproken op welke manier er invulling wordt gegeven aan de verschillende ondersteuningsniveaus en wat de opbrengsten zijn.

Portfolio:

- Iedere VO school heeft een eigen schoolcontactpersoon vanuit Portvolio. De schoolcontactpersoon denkt mee met de school over een passend/ dekkend aanbod voor leerlingen. Zo ook voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid.
- Schoolcontactpersonen zijn lid van het adviesteam (AT) van Portvolio, zij stemmen af met de HB-expert op school. Er bestaat eventueel de mogelijkheid tot intercollegiaal overleg met de HB-coördinator vanuit het samenwerkingsverband.
- Tijdens de collegiale visitaties wordt besproken op welke manier er invulling wordt gegeven aan de verschillende ondersteuningsniveaus en wat de opbrengsten zijn.

Te realiseren doelen

- Als er vanuit het veld of de netwerken concrete adviezen en verbeterpunten worden aangereikt t.a.v. een dekkend aanbod stemmen de HB-coördinatoren vanuit het samenwerkingsverband dit af met hun bestuurders (en eventuele partners zoals de gemeente) om met elkaar te kijken hoe deze gerealiseerd kunnen worden.

1.5 Huidige situatie per samenwerkingsverband

In maatregel drie wordt bekeken of ook een analyse van de huidige situatie per samenwerkingsverband kan worden verbonden aan eisen voor subsidie.

N.v.t.

Vanuit het ministerie OCW is momenteel (eind mei 2023) nog onduidelijk wat hier nu bedoeld wordt.

1.6 Kennisdeling en goede voorbeelden

Kennis delen en actief goede voorbeelden verspreiden.

Algemene visie Plein 013 en Portvolio :

Het delen van kennis tussen scholen onderling is waardevol om te komen tot een goede afstemming m.b.t. het onderwijs aan leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. Dit geldt zowel voor scholen (PO/VO)/ stichtingen als tussen PO en VO. Daarnaast is het delen van kennis met samenwerkingspartners zoals o.a. gemeente, universiteit, voorschoolse opvang waardevol om tot een doorgaande lijn te komen in de begeleiding van de betreffende doelgroep.

Huidige stand van zaken

Plein 013 en Portvolio:

- Er zijn binnen stichtingen voor het primair onderwijs netwerken HB. Op het voortgezet onderwijs is vanuit het samenwerkingsverband één netwerk HB gerealiseerd waarin vanuit iedere havo/vwo-school een HB-expert deelneemt.
- Zowel Plein 013 als Portvolio sluiten aan bij het Talentnetwerk. De HB-coördinatoren van beide samenwerkingsverbanden zitten deze bijeenkomsten voor. Vanuit het Talentnetwerk zijn drie deelnetwerken; waaraan we deelnemen wanneer nodig. Te weten KinderOpvang-Primair Onderwijs (KOPO), Primair Onderwijs- Voorgezet Onderwijs (POVO HB) en kunst en cultuureducatie.
- Er is een netwerk POVO HB gerealiseerd. De professionals die deelnemen aan dit netwerk weten elkaar nu sneller te vinden doordat ze elkaar hebben leren kennen in de PO-VO netwerkbijeenkomsten. Dit zorgt ervoor dat er vanuit PO en VO op casusniveau meegedacht kan worden, waardoor de doorgaande lijn en passende begeleiding voor de leerlingen bewerkstelligd wordt. Het netwerk POVO zorgt ervoor dat professionals uit het PO en VO elkaar blijven ontmoeten en met elkaar nadenken over afstemming en een doorgaande lijn.
- Leerkrachten/ docenten maken gebruik van de scholing die vanuit de OCW subsidie is vormgegeven. Om leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid goed te kunnen signaleren en te begeleiden wordt er vanuit de samenwerkingsverbanden ook blijvend de mogelijkheid geboden aan onderwijsprofessionals om zich te scholen op het gebied van (hoog)begaafdheid.

Te realiseren doelen

- Behoud van PO & VO expertise netwerk HB-experts. Dit netwerk wordt door een vaste samenstelling gecoördineerd en geïnitieerd, om te zorgen dat dit effectief en gestructureerd vormgegeven wordt.
- Professionals van PO en VO weten elkaar beter te vinden op casusniveau, zodat leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften vanaf start de juiste begeleiding ontvangen. De documentatie in het DOD is aangepast voor de doelgroep (hoog)begaafde leerlingen, waardoor ondersteuning voor deze leerlingen vanaf start beter in beeld is.
- Het is van belang dat professionals zich kunnen blijven scholen op het gebied van (hoog)begaafdheid, zodat zij in staat zijn om leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid te signaleren en te begeleiden. Scholingskosten worden de komende jaren door de scholen zelf bekostigd en bij succesvolle afronding van de opleiding/ cursus worden de kosten door het samenwerkingsverbanden vergoed.
- Er is behoefte aan een centrale vindplaats voor materialen die door (PO en VO) scholen zijn ontwikkeld. Op deze site kunnen dan downloads etc. worden opgenomen die andere scholen ook kunnen gebruiken. Goede voorbeelden kunnen zo (meer) gedeeld worden.
- Vanuit het VO is de wens om in de komende beleidsperiode via Teams (computer) een kanaal te realiseren waarbij alle (hoog)begaafdheidsexperts kunnen aansluiten om informatie te delen, expertise te delen maar bijv. ook praktische zaken daarin kunnen afstemmen.
- Vanuit het VO zullen vmbo-scholen actief betrokken gaan worden bij het (hoog)begaafdheidsnetwerk. Dit betreft o.a. deelname aan het HB-netwerk maar ook scholing. Dit is al vastgelegd in het ondersteuningsplan van Portvolio 23-27.
- Aansluiting vanuit vmbo-scholen in het POVO-netwerk moet nog gerealiseerd worden. Maar hierbij is eerst de eerdergenoemde directie uitspraak over commitment noodzakelijk.
- Vanuit het HB-expert netwerk is het plan een signaleringscursus op te zetten (door deelnemers van het HB-netwerk en HB-coördinator) die laagdrempelig is en door HB-experts VO op scholen gegeven kan worden aan bijv. eerstejaars docenten. Zodat op die manier hoogbegaafde leerlingen goed in beeld komen. Wellicht kan deze ook op het PO gegeven gaan worden. De coördinator vanuit het PO denkt mee bij het opzetten vanuit de signaleringscursus.

1.7 HB-specialist

Ieder samenwerkingsverband heeft de mogelijkheid om een HB-specialist in te zetten.

Algemene visie Plein 013 en Portvolio :

Binnen het samenwerkingsverband is expertise nodig op het gebied van (hoog)begaafdheid. Daarnaast is het van belang dat er een vast aanspreekpunt/ coördinatiepunt is m.b.t. specifieke vragen omtrent (hoog)begaafdheid. We vinden het belangrijk dat de HB-expert echt in de praktijk op de scholen aanwezig is om zo praktische en haalbare adviezen te formuleren. Het is daarom zowel in het PO en VO nodig om de bestaande expertise binnen de scholen /stichtingen te bundelen.

Huidige stand van zaken

Plein 013 en Portvolio:

- Aanspreekpunt/ coördinator binnen samenwerkingsverband is nu aanwezig.
- Op de meeste scholen is ook een HB-coördinator aanwezig.

Te realiseren doelen

Plein 013:

- Aanspreekpunt/ coördinator binnen samenwerkingsverband continueren, waarbij deze persoon in het PO vanaf schooljaar 2023-2024 onderdeel is van het adviesteam.
- Bundelen van HB-expertise
Professionele leergemeenschappen HB binnen verschillende stichtingen. Dat houdt in dat er per school een HB-expert en per stichting een coördinerende HB-expert is die deze groep HB-experts op de hoogte houdt van recente ontwikkelingen etc. Jaarlijks vinden er verschillende overlegmomenten plaats tussen alle HB-coördinatoren van de stichtingen en het aanspreekpunt van het samenwerkingsverband aansluit.

Portvolio:

- Aanspreekpunt/ coördinator binnen samenwerkingsverband continueren.
- Bundelen van HB-expertise.
Per VO school een HB-expert en voor het samenwerkingsverband een coördinator HB. De coördinator houdt deze groep HB-experts op de hoogte houdt van recente ontwikkelingen etc. Jaarlijks vinden er verschillende overlegmomenten plaats tussen alle HB-experts van de scholen en het aanspreekpunt van het samenwerkingsverband.
Meer afstemming en verbinding onderling tussen de HB-experts van verschillende VO-scholen.
- Het is wenselijk als alle VO-scholen (óók de vmbo-scholen) een persoon binnen de school hebben die op de hoogte is van signalering en begeleiding van HB-leerlingen, om te voorkomen dat er een groep (onderpresterende) leerlingen is die niet gezien wordt binnen de huidige school. Scholing over (hoog)begaafdheid is ook nodig voor docenten vmbo.

1.8 Netwerk en sociale kaart

Netwerk van organisaties en expertise over (hoog)begaafdheid in beeld (sociale kaart). Inclusief informatievoorziening over mogelijkheden in de regio.

Algemene visie Plein 013 en Portvolio :

Zie punt 2.6. Daarnaast is het van belang dat er een ouderjeugdsteunpunt komt vanuit de samenwerkingsverbanden.

Huidige stand van zaken

Plein 013 en Portvolio:

- Opstart/ oriënterende fase van ouderjeugdsteunpunt binnen Plein 013 en Portvolio.

Te realiseren doelen

Plein 013 en Portvolio:

- Opzetten van ouderjeugdsteunpunt binnen Plein 013 en Portvolio.
- We werken samen met de gemeenten en anderen aan het platform van informatie dat wij als samenwerkingsverbanden willen delen met ouders.

1.9 Aandacht (leraren)opleidingen

Meer aandacht voor (hoog)begaafde leerlingen in (leraren)opleidingen.

Algemene visie Plein 013 en Portvolio :

Door de vele ontwikkelingen in het onderwijs als gevolg van de wet Passend onderwijs, moeten leerkrachten/ docenten inmiddels over veel kennis en vaardigheden beschikken om tegemoet te kunnen komen aan alle ontwikkelingsbehoeften van leerlingen. Voor startende leerkrachten zou het daarom erg helpend zijn als zij al in de opleiding kennis en ervaring opdoen over o.a. leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid.

Huidige stand van zaken

- Binnen de regio Tilburg is er binnen de PABO een minor die gevolgd kan worden over (hoog)begaafdheid.
- Binnen Flot (Fontys leraren opleiding Tilburg) is hier nog weinig tot geen aandacht voor.

Plein 013:

- Binnen Tilburg is de onderwijs- onderzoekswerkplaats POINT013 actief. Hierin is sprake van een samenwerking tussen onderwijsprofessionals, wetenschap en HBO. Een van de vaste onderdelen van de onderwijs-onderzoekswerkplaats is het verzorgen van een themadag rondom (hoog)begaafdheid.

Portvolio:

- Bij Portvolio is er een pilot geweest rondom passend onderwijs voor VSO samen met Flot. Het idee is dat er een gelijksoortige thema-afstemming rondom (hoog)begaafdheid gerealiseerd gaat worden.

Plein 013 en Portvolio:

- Binnen het Talentnetwerk zijn de universiteit, het hbo en het mbo aangesloten. De afgevaardigden nemen informatie mee naar de eigen instelling. Ze zijn ook in de gelegenheid om deel te nemen aan de verschillende activiteiten die er door het Talentnetwerk of andere netwerken rondom (hoog)begaafdheid georganiseerd worden.

Te realiseren doelen

- Meer aandacht voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid binnen de diverse opleidingen (voor zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs). Plein 013 en Portvolio hebben hierin een 'klein' aandeel. Waar mogelijk zullen we proberen om aandacht voor dit onderwerp op de kaart te zetten.

1.10 Wet- en regelgeving

Duidelijke communicatie over de ruimte in wet- en regelgeving. Flexibilisering in wet- en regelgeving.

Algemene visie Plein 013 en Portvolio :

Streven is dat HB-leerlingen kunnen deelnemen binnen een reguliere setting. Wanneer het door omstandigheden niet mogelijk is om voltijd deel te nemen aan het reguliere onderwijs moet er individueel gekeken worden welke mogelijkheden er zijn. Flexibilisering van het onderwijstraject moet in samenspraak met ouders en betrokkenen plaatsvinden om te komen tot een goede afstemming voor de leerling.

Huidige stand van zaken

Plein 013 en Portvolio:

- Zowel bij het PO als het VO wordt er bij individuele casussen gekeken naar mogelijkheden tot versnellen of flexibel doorlopen van de schoolloopbaan. Hierbij gaat het telkens om

individuele casussen waarbij maatwerk en afstemming met verschillende (onderwijs)partners essentieel is.

Te realiseren doelen

Plein 013 en Portvolio

- Op casusniveau vindt momenteel flexibilisering van het onderwijs plaats. Er zijn nu nog geen eenduidige richtlijnen. We komen tot een goede en duidelijke afstemming met bureau Leerplicht waarbij mogelijkheden, verwachtingen en verantwoordelijkheden duidelijk worden vastgelegd. Ook komt er volledige duidelijkheid over de Variawet met eenduidige afspraken over wanneer en hoe deze wet wordt ingezet en waar verantwoordelijkheden liggen.
- Bij het PO en VO wordt er gekeken naar de wet- en regelgeving om een passende schoolcarrière te realiseren (versnellen, extra doublure, verschillende niveaus examen doen).
- Stroomschema/afspraken met alle (onderwijs)partners opstellen dat gehanteerd wordt wanneer leerlingen in aanmerking komen voor een flexibele schoolgang. Hierbij is het van belang dat professionals en ouders vanuit verschillende instanties dezelfde informatie krijgen m.b.t. het volgen van flexibel onderwijs.
- Opstart en verdere uitwerking van het ouder- en jeugdsteunpunt Plein 013 & Portvolio.

Literatuurlijst

Armstrong, A.C., Armstrong D., & Spandagou, I. (2010). *Inclusive education. International policy en practice*. Sage.

Bakx, A. (2019). *Begaafde leerling zoekt leerkracht*. Oratie. Nijmegen: Radboud Universiteit.

Bakx, A., Samsen-Bronsveld, E., van Elderen, L., & van Horssen-Sollie, J. (2021). Self-descriptions of high-performing and regular-performing primary school students: An open, exploratory study. *Roeper Review*, 43(4), 256-271.

Biesta, G. (2015). *Het prachtige risico van onderwijs*. Phronese

Eyre, D. (2007). Structured Tinkering: Improving Provision for the Gifted in Ordinary Schools, *Gifted and Talented International*, 22:1, 31-38, DOI: [10.1080/15332276.2007.11673483](https://doi.org/10.1080/15332276.2007.11673483)

Sternberg, R. J., & Ambrose, D. (Eds.). (2021). *Conceptions of giftedness and talent*. Palgrave Macmillan.

Van Gerven, E. (2008). *Slim beleid. Keuzes en consequenties bij beleidsvorming ten behoeve van hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs*. Gorcum B.V.

Weterings-Helmons, A., Bakx, A., & Van Gerven (2021). *Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen*. Huizen: Pica.

Bijlagen

Begrippenlijst

PO	primair onderwijs
VO	voortgezet onderwijs
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
IQ	intelligentiequotiënt
IDBGH	In de buurt gebeurt het
HB	hoogbegaafd
IB'er	internbegeleider
OCO'er	ondersteuningscoördinator
PLG	professionele leergemeenschap
BPO	begeleider passend onderwijs
AT	adviesteam
DOD	digitaal overdrachtdossier